

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU18

Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg

Sammanfattning

Utskottet anser att riksdagen bör lägga skrivelsen till handlingarna.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och de åtgärder som vidtagits eller planeras med anledning av rapporten om Inspektionen för vård och omsorg.

I betänkandet finns en reservation (M, SD, KD).

Behandlade förslag

Skrivelse 2019/20:121 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg	5
Reservation	9
Långsiktig ekonomisk styrning och uppföljning m.m., punkt 2 (M, SD, KD).....	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelsen	10
Följdmotionen	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2019/20:121 till handlingarna.

2. Långsiktig ekonomisk styrning och uppföljning m.m.

Riksdagen avslår motion

2019/20:3582 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Reservation (M, SD, KD)

Stockholm den 28 maj 2020

På socialutskottets vägnar

Acko Ankarberg Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Sofia Nilsson (C), Karin Rågsjö (V), Jessica Rosencrantz (M), Louise Meijer (M), Roger Haddad (L), Gunilla Svantorp (S), Johanna Haraldsson (S), Markus Selin (S), Mattias Vepsä (S), Niklas Karlsson (S), Angelika Bengtsson (SD), Katja Nyberg (SD), Martin Kinnunen (SD), Camilla Brodin (KD) och Emma Hult (MP).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder (RiR 2019:33) till regeringen den 28 november 2019. Regeringen återkom till riksdagen den 25 mars 2020 med skrivelse 2019/20:121 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg. I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse.

En motion har väckts med anledning av skrivelsen. Förslagen i motionen finns i bilaga 1.

Vid sammanträdet den 10 december 2019 informerade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare om Riksrevisionens rapport.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer i rapporten Inspektionen för vård och omsorg – en tillsynsverksamhet med förhinder (RiR 2019:33). Riksrevisionens övergripande slutsats är att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) inte helt har levt upp till sin roll som tillsynsmyndighet.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen dels att ge IVO stabila ekonomiska ramar så att myndigheten kan planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning för att fullgöra tillsynsupdraget, dels att följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut och följa myndighetens digitaliseringsarbete för tillsynsverksamheten. Riksrevisionen rekommenderar även regeringen att se till att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid.

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer delvis i de övergripande iakttagelserna. När det gäller förutsättningarna för myndigheten att bedriva tillsyn delar inte regeringen uppfattningen att regeringens ekonomiska styrning varken har varit konsekvent eller långsiktig. Riksrevisionen har vidare pekat på att IVO saknar lättåtkomliga stöd för enhetliga bedömningar i tillsynen. Regeringen avser i enlighet med Riksrevisionens rekommendation att följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut. Regeringen avser även att fortsätta följa utvecklingen av IVO:s digitaliseringsarbete i dialogen med myndigheten. Riksrevisionens granskning innehåller även värdefulla iakttagelser om IVO:s arbete med uppföljning av tillsynsverksamheten. Regeringen avser att följa de insatser som myndigheten tar initiativ till för att utveckla uppföljningen av tillsynens resultat.

I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna och avslår motionsyrkanden om långsiktig ekonomisk styrning av IVO och uppföljning av tillsynens resultat m.m.

Jämför reservationen (M, SD, KD).

Riksrevisionens granskningsrapport

Granskningens resultat

Riksrevisionen har granskat Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) tillsynsverksamhet (RiR 2019:33). IVO:s tillsynsverksamhet ska bedrivas strategiskt, effektivt och på ett enhetligt sätt i landet. Riksrevisionens slutsats är att IVO inte helt har levt upp till sin roll som tillsynsmyndighet i dessa tre delar. Regeringen har å sin sida inte gett IVO stabila och långsiktiga förutsättningar för sitt uppdrag. Anslagsnivån har varierat över tid och bestått av tillfälliga medel som delats ut ett år i taget, vilket bl.a. har lett till att IVO har haft svårt att rekrytera och behålla tillsynspersonal. Samtidigt har myndigheten arbetat med att utveckla tillsynen.

Granskningen visar även att arbetet med mer enhetliga tillsynsbeslut försvåras av att det inte finns lättåtkomliga bedömningsstöd. Riksrevisionen konstaterar också att det finns välgrundad kritik mot hur IVO:s it-system fungerar. Det är svårt att söka fram tillsynsinformation och datakvaliteten har brister.

Vidare konstaterar Riksrevisionen att det saknas systematiska uppföljningar av hur tillsynsverksamheten fungerar. De uppföljningar som IVO har genomfört mäter endast förtroendet för myndigheten och är inte jämförbara över tid. Det gör att det är svårt för myndigheten att redovisa vad som hänt till följd av tillsynsinsatser och inspektioner.

Rekommendationer

Riksrevisionen lämnar följande rekommendationer till regeringen:

- Ge IVO stabila ekonomiska ramar för att kunna planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning i syfte att fullgöra tillsynsuppdraget.
- Följ IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut. Ett grundläggande krav på en tillsynsmyndighet är att de bedömningar som görs ska vara enhetliga.

- Följ IVO:s digitaliseringsarbete för tillsynsverksamheten. IVO befinner sig i ett utvecklingsskede i sitt digitaliseringsarbete. Regeringen bör på ett systematiskt sätt följa detta arbete eftersom det är avgörande för hur myndigheten lyckas genomföra sitt tillsynsuppdrag.
- Se till att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid. En central del i IVO:s uppdrag är att följa hur tillsynen påverkar de tillsynade verksamheterna. Riksrevisionen konstaterar att IVO hittills inte har redovisat tillsynens resultat på ett systematiskt sätt.

Regeringens skrivelse

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer delvis i de övergripande iakttagelserna.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att ge IVO stabila ekonomiska ramar för att kunna planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning för att fullgöra tillsynsuppdraget. Regeringen delar inte Riksrevisionens slutsats i fråga om regeringens ekonomiska styrning. Regeringen ifrågasätter inte att tillfälliga medel kan leda till svårigheter att rekrytera och behålla personal på lång sikt. Regeringen konstaterar dock att de flesta tillskott som IVO har fått har varit av permanent karaktär och i de fall där tillfälliga medel har tilldelats bedömer regeringen att det har varit motiverat. Regeringen gör bedömningar om anslaget utifrån de underlag som regeringen har till sitt förfogande, t.ex. årsredovisningar, budgetunderlag, utvärderingar av myndighetens resultat och vad som framkommer under den s.k. myndighetsdialogen mellan regeringen och myndighetens ledning. IVO:s anslag har justerats kontinuerligt utifrån regeringens bedömning av myndighetens beting. Regeringens bedömning är därmed att regeringen har varit konsekvent och långsiktig i sin ekonomiska styrning.

Regeringen anför sammanfattningsvis att styrningen även fortsättningsvis kommer att ha utgångspunkten att IVO ska få nödvändiga förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet effektivt och bidra till att uppnå målen inom regeringens hälso- och sjukvårdspolitik samt socialtjänstpolitik.

Vidare anför regeringen, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, att den avser att följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut. Regeringen anför bl.a. att ett grundläggande krav på en tillsynsmyndighet är att de bedömningar som görs ska vara enhetliga. Regeringen noterar samtidigt att det inte finns något i granskningen som visar på att IVO inte uppfyller lagstadgade krav på likvärdighet i sin tillsynsverksamhet. Regeringens uppföljning i frågan kommer att göras vid de årliga myndighetsdialogerna.

Digitaliseringsarbetet inom IVO har enligt Riksrevisionens granskning hittills inte lett till nödvändiga förbättringar för inspektörerna. Regeringens styrning i förhållande till Riksrevisionens rekommendation bör beakta IVO:s befogenhet som förvaltningsmyndighet att besluta om hur myndighetens verksamhet ska organiseras. Samtidigt ska IVO informera regeringen om omständigheter som kan medföra att myndighetens verksamhet inte bedrivs

effektivt. Regeringen avser därmed, i linje med Riksrevisionens rekommendation, att fortsätta följa utvecklingen av IVO:s digitaliseringsarbete i dialogen med myndigheten.

När det gäller rekommendationen att regeringen ska se till att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid anför regeringen att kunskap om hur IVO:s tillsyn påverkar vården eller omsorgen är en viktig komponent för regeringens styrning på socialtjänstområdet samt hälso- och sjukvårdsområdet. En bristande uppföljning kan dessutom få till följd att effekten av tillsynen uteblir. Regeringen avser därför, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation att följa de insatser som myndigheten tar initiativ till med syfte att utveckla uppföljningen av tillsynens resultat för att få uppföljningen mer jämförbar över tid. Regeringen avser även att föra en dialog med IVO när det gäller hur myndigheten kan utveckla sin uppföljning så att den i större utsträckning även tar sikte på vilka åtgärder som har vidtagits i vården och omsorgen efter genomförda tillsynsinsatser och hur olika tillsynsstilar påverkar tillsynen.

I och med denna skrivelse anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3582 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om en konsekvent och långsiktig ekonomisk styrning av IVO. Motionärerna anför bl.a. att regeringen bör ge stabila ekonomiska ramar så att IVO ska kunna planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning för att fullgöra tillsynsuppdraget. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att IVO:s redovisning av tillsynens resultat ska gå att följa över tid. Motionärerna anser att regeringen bör följa Riksrevisionens rekommendation fullt ut och vidta åtgärder för att säkerställa att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid. Slutligen föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen om ett år med en redovisning över vidtagna åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Riksrevisionens granskning av IVO och understryker liksom regeringen och Riksrevisionen att IVO:s tillsynsuppdrag är viktigt för att bidra till en fungerande vård och omsorg för befolkningen.

Riksrevisionen rekommenderar i sin rapport att regeringen dels bör ge IVO stabila ekonomiska ramar så att myndigheten kan planera för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning för att fullgöra tillsynsuppdraget, dels bör följa IVO:s arbete med att utarbeta mer enhetliga beslut och följa myndighetens digitaliseringsarbete för tillsynsverksamheten. Riksrevisionen rekommenderar även regeringen att se till att IVO:s redovisning av tillsynens

resultat går att följa över tid. Som framkommit ovan instämmer regeringen delvis i Riksrevisionens övergripande iakttagelser.

I likhet med regeringen delar utskottet inte Riksrevisionens slutsats i fråga om regeringens ekonomiska styrning. IVO:s anslag har justerats kontinuerligt utifrån regeringens bedömning av myndighetens beting. Det är viktigt att styrningen även fortsättningsvis utgår från att IVO ska få nödvändiga förutsättningar för att kunna bedriva sin verksamhet effektivt och bidra till att uppnå målen inom regeringens hälso- och sjukvårdspolitik samt socialtjänstpolitik.

Riksrevisionens granskning innehåller enligt utskottet värdefulla iakttagelser om IVO:s arbete med uppföljning av tillsynsverksamheten. Utskottet noterar att regeringen – i enlighet med Riksrevisionens rekommendation – avser att följa de insatser som myndigheten tar initiativ till med syfte att utveckla uppföljningen av tillsynens resultat för att få uppföljningen mer jämförbar över tid. Det är positivt att regeringen avser att föra en dialog med IVO när det gäller hur myndigheten kan utveckla sin uppföljning så att den i större utsträckning även tar sikte på vilka åtgärder som har vidtagits i vården och omsorgen efter genomförda tillsynsinsatser och hur olika tillsynsstilar påverkar tillsynen.

Mot denna bakgrund anser utskottet inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motion 2019/20:3582 (KD) yrkandena 1–3. Motionsyrkandena bör avslås.

Med det anförda föreslår utskottet att den aktuella skrivelsen läggs till handlingarna.

Reservation

Långsiktig ekonomisk styrning och uppföljning m.m., punkt 2 (M, SD, KD)

av Acko Ankarberg Johansson (KD), Camilla Waltersson Grönvall (M), Jessica Rosencrantz (M), Louise Meijer (M), Angelika Bengtsson (SD), Katja Nyberg (SD), Martin Kinnunen (SD) och Camilla Brodin (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3582 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Riksrevisionen anser att IVO delvis saknat förutsättningar att bedriva tillsyn och att regeringens ekonomiska styrning varken varit konsekvent eller långsiktig. Vi beklagar att regeringen inte hörsammar denna kritik. Det är viktigt att de ekonomiska ramarna är tillräckliga och långsiktigt förutsägbara för att myndigheten ska kunna ha goda förutsättningar att bedriva strategisk, effektiv och enhetlig tillsyn.

När det gäller Riksrevisionens iakttagelse om att regeringen bör se till att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid menar vi att mer behöver göras från regeringens sida. Vi anser att regeringen bör följa Riksrevisionens rekommendation fullt ut och vidta åtgärder för att säkerställa att IVO:s redovisning av tillsynens resultat går att följa över tid.

Avslutningsvis anser vi att regeringen bör återkomma till riksdagen om ett år med en redovisning av vidtagna åtgärder för att i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer ge IVO stabila och långsiktiga förutsättningar för att bedriva sitt uppdrag strategiskt, effektivt och på ett enhetligt sätt i hela landet.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med det som anförs ovan.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2019/20:121 Riksrevisionens rapport om Inspektionen för vård och omsorg.

Följdmotionen

2019/20:3582 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en konsekvent och långsiktig ekonomisk styrning av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) redovisning av tillsynens resultat ska gå att följa över tid och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen om ett år med en redovisning av vidtagna åtgärder och tillkännager detta för regeringen.